

НЕПОЗНАТИ АНТИЋ

Мирослав Антић је био миљеник свих људи у редакцији новосадског „Дневника“. Њему су давали шири простор него другим новинарима. Чули смо овде 14. марта 2014, његово размишљање о Преверу, о атмосфери „пупка света“, Париза. Он се нашао у Паризу да приђе сасвим близу великану дубоко хумане и разигране поезије.

Драго ми је што смо данас, кад обележавамо Микину годишњицу рођења, добили као повод за размишљање, његову егзалтацију Превером. То није репортажа, није ни есеј, то је радост што се постоји, што је део наше егзистенције та културна метропола света.

Слушајући неумрлог Мирослава прожео сам се осећањем да сам оних седам и по месеци у културној рубрици „Дневника“ био са једним уметником европског домета. Биле су то оскудне године, у листу је негован строги стил агитпроповског доцирања. Писало се што простије и што локалније може, као да су читаоци људи са „специјалним потребама“, а Антић је био разбуктали беседник. Усуђивао се да мисли као прави Паризлија. Хтео је своје читаоце да подигне што више може, да их учини космополитама.

Поезију је сматрао заједничком вредношћу разних народа, који овде код нас живе по селима у којима буде и по двадесет једна нација! Издао је заједничку књигу песама са Ференцом Фехером, а у редакцији је био прави побратим словачког поете Михала Бабинке. И кад је пред крај живота своју бројну фамилију настанио у једном новоизграђеном сокаку на Авијатичарском насељу, није се смирио док није тој улици у којој живи прибавио име Улица Михала Бабинке. Одлазио је у градску управу и у име поезије и заједнице народа захтевао да се Бабинки посмртно дâ та улична табла. Кад сам га четири године пред његову смрт (1982) посетио са екипом РТБ-а, свима нам је с поносом говорио како је изборио за своју улицу, ту на крају света, име дубоко тужног Михала, песника који је умирао од туге за изгубљеном ћерком.

И градски оци су га обожавали, поклонили су се Антићу наручујући Бабинкину уличну таблу.

Тада, пред камерама говорио је у емисији посвећеној хуманизованом урбанизму. Полетна дикција, сликовити примери, реторика без премца. Невероватна физичка и духовна енергија! Одвео је камеру у антре те приземне куће, и рекао: „Да ми ово постане право место за уживање у животу, носим се мишљу да овде поставим дугу лакирану даску од пет-шест метара, као шанк(!). Па онда ујутро викнем сву своју децу, посадим их уз даску, и доручак на тањирима низ даску дотурам ка њима, један, два, три, четири...“ (Поносио се мноштвом своје деце...)

Фанатични боем, хтео је мало кафанског штимунга и у властитој кући.

Тада је био навршио педесет година живота. Нисмо ни слутили да ће га Усуд однети од нас кроз равно четири године. У нашој екипи је био сјајни син Мире Бањац – Брана. Мика му се обрадовао. Питао га је за талентованог и нажалост заборављеног романо-

писца Слободана Божовића, маминог пријатеља, једног од најбољих наших прозаиста двадесетог века. А онда му се поверио зашто је већ у педесетој години отишао у пензију: „Нисам могао више да издржим тај фригидни начин говора!“ Као песник живе креативне речи, гадио се политичког језичког празнословља те епохе позног титоизма. Могу да мислим како му је тешко падао сувопарни неолатински говор каријеристичких пискарала и вртоглаво узлећућих политиканата. „Што је време даље одмицало, све страшније су биле те плехано исковане речи. Чаша ми се препунила жучи кад су нас сазвали на изнуравајуће вишесатне ‘конференције’, да ‘прорађујемо’ најновији кретенизам. Како ли се оно звало. Сад не могу да се сетим, тако је монструозно... Ха. Ево га: мучио нас је *средњорочни ѿлан!* Ми смо седели потиштени, као на оптуженичкој клупи, а говорници су нас некако оптуживали што се не старамо довољно о средњорочном плану! Тад сам у очајању поднео молбу социјалном да ме у педесетој години пензионису!!!“

Песник је био болестан од тортуре речима. Јер поезија је храмовно огњиште живог пулсирајућег језика!

* * *

Антић је због свог слободног неспутаног језика доживео и право Сибирско прогонство. Године 1957. Буде те године једно од првих „Стеријиних позорја“. Прву награду освоји драматизација приповедака Славка Колара *Ми смо за ѿравицу*, под насловом „Свога тела господар“. Мика оде у позоришни клуб, у старом Спомен-дому поред „тебис-плаца“, и седне за сточић, под ведрим небом са лауреатом. Колар му укратко исприча свој живот, био је дипломирани стручњак за аграр.

„И?!“

„И онда одем у партизане!“

„Шта!“, викне Антић. „Зар сте ви били у партизанима? Како то нико не зна?!“

А Колар се насмеши па каже: „Нисам ја као неки који су целог века призивали револуцију, а кад је она дошла, *сакрили се ѿод јорјан-ѿланину!*“

Била је то директна алузија на Титовог интимуса Мирослава Крлежу! Крајем тридесетих година Тито се једно време крио у стану Мирослава и глумице Беле Крлеже, рођене Кангрга. Док га полиција тражи по Загребу, он седи у отменој соби и пише напад на Крлежу и његов круг као на „троцкистичку банду разбојника и убица“. То објављује у илегалном часопису КПЈ, „Пролетер“. Полиција наравно има у својим шапама часопис, чита га, и Крлежин стан је последње место где би трагала за „генсеком“.

Мирослав дође после два сата у редакцију. Уредник културне рубрике Јоца Виловац, некадашњи глумац у Новом Саду, отишао је с госпођом на ручак у отмену кафану близу јерменске цркве. Нигде никог. Мика, дрско и ослањајући се на свој статус миљеника целе редакције, сиђе у високи партер старе палате предратног „Југословенског дневника“, у штампарију и преда словослагачу лист с тим екстра кратким интервјуом. За разлику од већине новинара провинцијалног листа, који су неговали дугачке чланчине који се као чаршави пуни фраза простиру по страницама, Мика је знао за сјај кратких прилога уденутих међу ступце, такозваних „антрфилеа“. Кратко, а опасно!

Сутрадан дођосмо у редакцију у Јована Ђорђевића 2, кад Виловац само што не плаче. Иза наочари му сјакте сузе, али не росе.

„Што си се тако снужди?“

„Замисли, Рашо, шта је Мика јуче урадио! Донео кратки интервју са победником 'Позорја', Славком Коларом. Мене није било ту, а он однео у штампарију и предао словослагачу. Ено у данашњем броју тај ужас!“

„Па шта! Победник 'Позорја' заслужује траг у новинама!“

„Е, мој човече! Ено одјутрос звоне телефони. Вичу и прете из 'ге-ка', 'пе-ка', 'це-ка Србије' и из самог 'це-ка Југославије'. Питају како се смео дозволити такав идејни промашај! Увређен је сам Крлежа...“ (Удба и монструозни Кос нису помињани, али су се подразумевали, да унесу дрхтавицу у удове свих „одговорних“ и „неудних“).

Бележим ово, не да бих унизио Крлежин неумрли лик, него зато што се из целе ствари види Микина одважност. Кажу да је Крлежа једном похвалио Антића. Ја никад нисам престао да ценим Крлежиног *Вучјака* о окрутним зеленокадерашима, и његову мрачну песму о лавезу паса који одјекује кроз провинцијску ноћ...

Мику, свог миљеника, ради сопственог опстанка, шефови „Дневника“ отпусте. Њега као већ тада великог дечјег песника, запосле у Београду у „Младом поколењу“, код Мире Алечковић која је штампала Кафкин *Процес*. Била је осетљива на процес песнику звезда и патње. Био је уредник поезије за децу. У рано јутро би полазио на стари воз у вагоне треће класе, сад назване „друга класа“, и клатио уморном главом. Мислим да је провео по тим возовима целу годину дана.

Рекао сам да је то било Антићево прогонство, али он није прогнан у далеке студене провинције, него је нашао скровишта у центру торнада, где је, кажу, тишина. Побегао је из провинцијског Новог Сада, у центар олује, у Београд. (Нисам знао да га у „Дневник“ нису вратили одмах. Идејно скретање тог калибра није се могло опростити ни заборавити за само дванаест месеци. Од Драшка Ређепа чујем сада овде да је пре повратка у „Дневник“ провео бар годину дана у новосадском „Форуму“, мађарској издавачкој кући. Како Иштван Ћезе вели, тада се родила заједничка српско-мађарска књига Антића и Ференца Фехера). На крају су они који га воле, „дневниковци“, саопштили Антићу да може да се врати у матичне новине. Али, нису му дали да ради у *културној* рубрици, као у моје време 1957. године. Култура је била опасно политичко табу-поље! Дали су му да пише сваког петка по једну репортажу о судбинама грађана. О њиховим успоменама на горку или плодну судбину, на ратна времена, подвиге и патње. То је големи корпус репортерске и судбоносне прозе, објављиван под насловом „Обично петком“. О том Антићевом наслеђу Родољуб Маленчић, Микин новинарски колега, написао је читаву књигу. Кад се то интегрално објави, биће то епопеја панонских људи и равнице.

* * *

Антић је био вишеструко даровит човек. Разумео се у музику. Једном је у Суботици на саветовању уз фестивал омладинске музике говорио о младим музичарима којима су се руке „поквариле“, па свирају наопако. Давао је савета младим композиторима, музичарима и певачима да спонтано ослободе креативност од уза дисциплине.

Сем песништва чији је жрец, био је филмски редитељ и то забрањени. Режирао је једне зиме у Српском народном позоришту драму. По фебруарској цичи зими види

да му кум Иван Хајтл, добра душа у лалинској одећи, иде кући без зимског капута. Хајтл ми је причао: „Сутрадан он ми донесе на пробу свој зимски капут. Како је био нижи и ужи од мене, ја нисам хтео да облачим то, биће ми тесно. Он навали, и ја навучем капут једва преко рамена, не да се закопчати, а кад сам опружио руке, рукави ми једва стижу до лаката...“ Тако је саосећајан Мика био.

У Панчеву се у младим данима средом састајао са младим писцима, а петком са глумицама и глумцима, причао ми је мој кумашин Петар Ђурић. (У својим записима о уметницима, Мика је поменуо Ђурића и круг панчевачких стваралаца из педесетих година.) Позориште које га је ошинуло оним прогонством је Микина омиљена арена. Написао је једну радио-драму коју је његов друг Ђорђе Димитријевић, „Дневников“ новинар и экс-Паризлија, превео на француски. Емитовао ју је париски радио. Европски домет Мирослава Антића.

А као да је највише волео сликарство. Кад сам с камером једне нажалост неостварене филмске приче о панчевачким годинама М. Антића (а ког су Панчевци који владају ресурсима заборавили!) нашао пред његовом мамом Меланијом (тада у 92. години живота), рекао сам јој: „Мика је од вас наследио своје таленте. Чуо сам од своје маме Даре да сте ви у Мокрину били чувени са својих прекрасних везова!“

Госпођа Меланија се насмеши и показа на један масивни црни трпезаријски сто, прекривен белим чипканим столњаком који се спуштао скоро до земље: „Ето, гледајте тај столњак, то сам ја извезла!“

Најмлађа Микина сестра Лела, мајка ваљаног прозног писца, чује ме како Микине таленте налазим само у мајци Меланији. Исправи ме у паузи снимања поносним открићем да је и Микин отац Ненко био необично талентован. „Дивно је певао и свирао!“ А мама Меланија је као млада мајка у мокринском соколском друштву, које је било обавезно да једном годишње одигра бар једну драму, била глумица. „Ваш отац је то режирао, као соколски начелник!“

Као сликар Мика је волео лирске крокије. Као да је њима хтео да допуни своју поезију. Једном на пријему у Скупштини града Београда приређеном за уметнике, упознам професора ликовне академије маистра Табаковића из знамените арадске породице архитеката. (Предраг Ристић, један од наших најватренијих генија, по женској линији је из те породице. Стари господин Табаковић му је био ујак).

Ево једне драматичне сцене из Антићевог мултиталентованог живота:

„Једне године“, причао ми је стари господин, „на годишњој скупштини Удружења ликовних уметника Србије, прочитају молбу песника Мирослава Антића да га приме за члана сликарског удружења. Подигну се на то разјарени и нарцисоидни сликари и одрже серију хушкачких напада на Мику. – *Није њему досија њејове књижевне славе, нејо би хїео да нам заїраби у наше домен, да се дочеја айїељеа...*

И све љуће и све бешње. Ја устанем и кажем: „Чујте ме млади људи. Острвили сте се на песника који има и сликарског дара. То је помало срамно што чините. Зар ви не схватате да је нама сликарима упутио молбу један лепо дух, један 'шенгајст'! И то треба да нам буде на дику и понос, а не да га овде одбацујемо!“ И стварно, скупштина се смири, и ми га примимо међу нас сликаре!

Драго ми је што могу ову непознату анегдоту да оставим забележену за следеће генерације.